

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ _____ ” _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____
спеціальність _____
освітня-професійна програма _____
спеціалізація.. _____
від дисципліни _____ за вибором _____
факультет _____ міжфакультетська дисципліна _____

Харків-2023 / 2024 навч. рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

Протокол від “24” червня 2023 року № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філософ. наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Безродний А. Г.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від “19” травня 2023 року № 12

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

_____ Дмитрій ПЕТРЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від “15” червня 2023 року № 10

Голова методичної комісії філософського факультету

_____ Сергій ГОЛКОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Вступ

Програма навчальної дисципліни «**Філософія науки**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає в ознайомлення студентів із найважливішими аспектами, поняттями та концепціями логіки і методології науки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- володіння сутністю основних проблем логіки і методології науки;
- знати основні факти з історії розвитку філософії науки
- вміти читати і аналізувати літературу з питань логіки і методології науки;
- аналізувати основні методи побудови наукових гіпотез і теорій;

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2 або 3-й	-й
Семестр	
4 або 6-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
0 год.	год.
Лабораторні заняття	
0 год.	год.
Самостійна робота	

58 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- навички з основ філософсько-методологічних досліджень;
- побудови теоретичних концепцій, формування методології аналізу об'єктів наукового осмислення;
- знання з базових теоретичних напрямів, шкіл, концепцій, категоріального апарату та основних першоджерел з логіки і методології науки;
- підвищення професійної ерудиції майбутніх фахівців;
- формування цілісної картини наукового процесу;
- спроможність генерувати нові ідеї та теорії.

2. Тематичний план навчальної дисципліни.

Тема №1. Що таке наука?

Способи відображення дійсності (наука, міф, мистецтво, релігія). Культура. Наука і псевдонаука. Класична концепція істини та її проблеми. Семантична, когерентна фідеїстська та конвенційна теорії істини. Прагматична концепція істини та її проблеми. Інструменталізм та концептуальний прагматизм.

Тема №2. Методологія наукового пошуку.

Практика наукового дослідження. Індукція та дедукція. Гіпотетико-дедуктивний метод та абдукція. Від гіпотези до її підтвердження. Досвід та експеримент (звичайний, розумовий, обчислювальний). Його величність факт.

Тема №3. Наукові торії.

Наукова теорія та її складові. Закони і висхідні приципи. Проблеми причинності, детермінізму та індетермінізму. Гіпотетико-індуктивний принцип побудови наукових теорій. Різноманіття наукових теорій.

Тема №4. Становлення та розвиток філософії науки.

Становлення й розвиток філософії науки: позитивістська філософія О.Конта, Г.Спенсера, емпіріокритицизм Маха та Авенаріуса, неопозитивізм. Постпозитивістські концепції І.Лакатоса, Т.Куна, Ст.Тулміна. Історична обумовленість наукових результатів (тематичний аналіз науки Холтона). Методологічний анархізм П.Фейєрабенда.

Тема №5. Різноманіття наукових картин світу.

Фізична картина світу. Особливість біологічного знання. Специфіка гуманітарних наук. Суспільні науки. Герменевтика та структуралізм. Рівні організації матерії та проблема інформаційної картини світу.

Тема №6. Системний принцип організації.

Відкриті й закриті системи, синергетика. Організація та самоорганізація, кібернетика та синергетика. Холізм і принцип доповняльності.

Тема №7. Соціально-етичні проблеми наукової діяльності.

Соціально-етичні проблеми наукової діяльності: погляди Дюркгейма, Маркса, Мангейма, Вебера, Мертонна. Постструктуралізм, деконструктивізм, феміністські дослідження.

3. Структура навчальної дисципліни

	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	с/р
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Що таке наука?	13	5			8
Тема 2. Методологія наукового пошуку.	13	5			8
Тема 3. Наукові торії.	13	5			8
Тема 4. Становлення та розвиток філософії науки.	13	5			8

Тема 5. Різноманіття наукових картин світу.	13	4			9
Тема 6. Системний принцип організації	13	4			9
Тема 7. Соціально-етичні проблеми наукової діяльності.	12	4			8
Усього годин	90	32			58

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття відсутні.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури	38
2	Написання реферату на завдану тему	20
	Разом	58

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання з курсу «Філософія науки» не передбачається

7. Методи контролю

Поточний контроль

Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.

Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залік	Сума		
Відвідуван		Опитування на лекції за визначеними темами						Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом			
Л	С	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
10	0	5	5	5	5	5	5	5	0	0	40	60	100

Всього 6 опитувань за 7 лекційними темами.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Дворівнева шкала оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка та методологія природничо-наукового пізнання. – Методичний посібник. Харків, 2004. – 44 с.
2. Білецький І.П. Філософія науки [Навч. посіб] / І.П. Білецький, О.М. Кузь, В.Ф. Чешко. Харків.: ХНЕУ, 2005. – 128 с.
3. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. - 142 с.
4. Верменко А.Ю. Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей (заочна форма навчання), – Київ: НАУ, 2004. -30с.
5. Верменко А.Ю. Сторожук С.В. Філософія науки та

- інноваційного розвитку. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП магістерського рівня підготовки агробіологічних спеціальностей, –К.: НУБіП, 2009. – 240 с.
6. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ. Вид. Ліра-К. 2018. - 352 с.
  7. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Підручник. Вид. Право. 2019. – 368 с.
  8. Добронравова І. С. Практична філософія науки. Суми: Університетська книга, 2017. - 352 с.
  9. Добронравова І. С. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с
  10. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр навч.літ. 2019. - 350 с.
  11. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін — К.: Центр навч. літ., 2004.- 212 с.
  12. Добронравова І.С. Новітня філософія науки [Підручник для студ. філос. ф-тів ун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки)] / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. К.: Логос, 2000. - 244 с.
  13. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. с.228-236.
  14. Ісакова О.І., Щеракова В.Н. Філософія науки: навч. посібник / О.І. Ісакова, Н.В. Щербакова. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 277 с.
  15. Іщенко М. П., Руденко І. І. Філософія науки: питання теорії і методології: навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2010. - 444 с.
  16. Ковальчук В.В., Мойсеєв Л.М.. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. — К.: В.Д. «Професіонал», 2005.
  17. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 172 с
  18. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук [Текст] / О. Кульчицький. – Мюнхен-Львів, 1995. – с. 132-135.
  19. Кузь О.М., Чешко В. Ф. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. –

- Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
20. Лой А. Н. Свідомість як предмет теорії пізнання. - К.: Наукова думка, 1988. – 247 с.
  21. Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.]. К.: Урожай, 2000. - 418 с.
  22. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / В.П. Мельник. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2010.
  23. Петінова О. Б. Філософія науки: навч. посіб. Одеса, 2018. - 213 с.
  24. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. - 181 с.
  25. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Аграрна наука, 2000. - 540с.
  26. Пронський В. М. Філософія науки: Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів. Київ : НТУУ «КПІ», 1997. - 200 с.
  27. Ратніков В. С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки: хрестоматія: навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2009. - 416 с.
  28. Ратніков. В. С. Основи філософії науки та філософії техніки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2012. - 291 с.
  29. Ратніков В. С. Фізико-теоретичне моделювання: підстава, розвиток, раціональність. - К.: Наукова думка, 1995. – 247 с.
  30. Самардак М. М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції: навч. посіб. Київ : ПАРАПАН, 2011. - 203 с.
  31. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. Кременчук: Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, 2011. - 103 с.
  32. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки та техніки: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. - 306 с.
  33. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
  34. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання: Навчальний посібник. – Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011.
  35. Семенюк Едуард Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

36. Сидоренко О. П. Філософія науки: курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктори філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання / О. П. Сидоренко – Одеса: ОДАУ, 2019. – 156 с.
37. Толстов І. В. Філософія науки. Конспект лекцій. Харків. УкрДАЗТ, 2014.
38. Чекаль Л.А. Черній А.М. філософія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів .- К.: Міленіум. 2006 -356 с.
39. Чекаль Л.А. Верменко А.Ю. Павлова О. Ю. Супрун А.Г. Горбатюк Т.В. філософія науки. навчально-методичний посібник для студентів магістерського рівня підготовки стаціонарної та заочної. Дистанційної та екстернатної форм навчання усіх спеціальностей. – Київ :НАУ, 2007. - 40с.
40. Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей. Укладачі: Чекаль Л.А., Верменко А.Ю. Гудіна Н.М., Кравченко А.Г. – Київ: НАУ, 2003. -31 с.
41. Філософія освіти і науки: [Навч. посіб.] / В.П. Загороднюк [та ін.] / [відп. ред.: В.П. Загороднюк, Л.І. Мозговий] Київ: Знання України, 2017. – 347с.
42. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / під загал. ред. Л. Губерського. 2е вид., перероб. і доп. (Підручники для ВУЗів). Харків: Фоліо, 2017. - 624 с.
43. Філософія науки / Philosophy of science. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 1. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. - 495 с.
44. Філософія науки / Philosophy of science. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. - 495 с.
45. Філософія науки: навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Хмельницький: ХНУ, 2018. - 271 с.
46. Філософія науки. Підручник для аспірантів. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. - 218 с.
47. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К. ВПЦ. "Київський університет", 2018. – 255с.
48. Філософія науки: [Навч. посіб.] / Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. // за ред. С.В. Сторожук. 4-те видання,

- виправлене і доповнене. Івано-Фпанківск: Симфонія форте, 2022. – 420 с.
- 49.Фірсова Л.В. Філософія науки [Навч. посіб для студентів вищих навч. закл.] / Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик; Фірсова (ред.). Харків: ППв «Нове слово», 2003. – 335 с.
- 50.Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. - 177 с.

Додаткова

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. — К. «Вища школа», 2003. — 292 с.
2. Верменко А.Ю. Сторожук С.В. Основні проблеми сучасної науки: світоглядно-філософські виміри. Навчально-методичні матеріали з курсу «Філософія науки та інноваційного розвитку» для студентів НУБіП магістерського рівня. К.: Вид-во НУБіП України, 2009 – 184с.
3. Вітгенштайн Л. Traktatus Logico – Philosophicos: Філософські дослідження. – К., 1995.
4. Габермас Ю. Філософія як берегиня та інтерпретатор ситуації. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
5. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. – К., 2000.
6. Галіченк М. В., Поліщук І. Є. Хрестоматія з історії та філософії науки. Херсон, 2018. - 158 с.
7. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина І. Херсон: Вид-во ХДУ, 2004. - 120 с.
8. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина ІІ. Херсон: Вид-во ХДУ, 2004. - 84 с.
9. Гьосле В. Трансцендальна прагматика як фіхтеанство інтерсуб'єктивності. // Філософська і соціологічна думка. 1992 — №2.
- 10.Дамміт М. Чи може наука мати систематичний характер. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
- 11.Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки: підручник Добронравова І, Т. Білоус, О. Комар. — К.: Парапан, 2006. — 216 с.
- 12.Дерріда Ж. Привиди Маркса. — Харків: Око, 2000.

13. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. с. 202-211.
14. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної К.: Лібра, 2001. - 400 с.
15. Історія філософії. За ред. В.І.Ярошовця. – К.: ПАРАПАН, 2002 – 774с
16. Капіца В.Ф. Філософія науки і ноосферо-наукові інновації в мисленні і пізнанні. – Монографія., Книга 1. – Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2016. – 623с.
17. Капіца В.Ф. Філософія науки як ноосфера інноваційного - Монографія, Книга 2. Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2017 – 731 с
18. Капіца В.Ф. Філософія науки: інноваційна методологія та епістемологія ноосферного зросту знань – Монографія, Книга 3. Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2018. – 731 с.
19. Капіца В.Ф. Філософія і методологія ноо-науки: дослідні програми з ноосферних технологій та їх НТ-практиси в проектних ноо-інноваціях – Монографія, Книга 4. – Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2019. – 939 с.
20. Корягін М., Чік В. Основи наукових досліджень. Вид. Алеута. 2019. - 492 с.
21. Кремень В. І. Філософія і мислителі, ідеї, концепції. Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.
22. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: стратегія. Реалізація. Результати. — К.: Грамота, 2005.
23. Кримський Е. Наука як феномен цивілізації. // Вісник національної академії наук. Україна. — 2003, — №3.
24. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. с.444-717
25. Крушельницька, О. В. Методологія та організація наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
26. Кун Т. Структура наукових революцій.—К.: Port-Royal, 2001. — 228 с.
27. Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за

- усіма напрямками підгот.] / М.Є. Максюта – К. Урожай, 2004. – 418 с. - (Національний аграрний ун-т).
- 28.Маліцький Б. А. Прикладне наукознавство [Текст] / Б. А. Маліцький. — К.: Фенікс, 2007. — 464 с.
- 29.Мальська М., Пандяк І. Організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр учб.літ. 2017. - 131 с.
- 30.Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ: ВПЦ «Київський університет» - 2018. - 607 с.
- 31.Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. /В.С. Марцин [та ін.]. Л.: Ромус-Поліграф, 2002. — 128 с.
- 32.Основи методології та організації наукових досліджень: Навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, ад'ютантів / За ред. А.Є. Конверського – К.: «Центр навчальної літератури», 2010.
- 33.Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. — Тернопіль, 2014. — 272 с.
- 34.Патнем Х. Чому розум не може бути натуралізованим? // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
- 35.Петрушенко В.Л. Епістемологія як філософська теорія знання [Текст] / В.Л. Петрушенко. – Львів: Вид-во держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 2000. Петрушов В. М. Європейський адогматизм: історико–філософська ретроспектива, сучасні і інтенції. – Харків: УкрДАЗТ, 2007.
- 36.Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. - 184 с.
- 37.Пікашова Т.Д. Розвиток наукових знань у ХІХ столітті [Текст] / Т.Д. Пікашова. – К.: Видавничо-поліграф. центр “Київ, ун-т”, 2001.
- 38.Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття [Текст] / М.В. Попович. – К.: Сфера, 1997.
- 39.Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник/ В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Словенко. — К.: Лібра, 2004. — 344 с.
- 40.Поліщук І. Є., Галіченко М.В. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки»: Науково-методичне видання. Херсон: Айлант, 2009. - 76 с.
- 41.Попович. М. В., Кримський С. Б., Йолон П. Ф. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенціональні моделі в точних науках. Київ: Наукова думка, 2012. - 456 с.
- 42.Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. І. У

- полоні Платонових чарів / Пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994. – 444 с.
- 43.Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. II. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники / Пер. з англ. Олександр Буценко. – К.: «Основи», 1994. – 494 с.
- 44.Поппер Карл. Злиденність історизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. – К.: «Абрис», 1994. – 192 с.
- 45.Рорті Р. Прагматизм і філософія. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
- 46.Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. - 628 с.
- 47.Сидоренко Л.І. Проблеми етики науки в постнекласичному дискурсі //Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. — 2010. — № — С.121-125.
- 48.Сидоренко Л. І. Сучасна наука в контекстах свободи та відповідальності // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. — 2015.
- 49.Сурмін Ю. П. Наукові ексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. — К.: НАДУ, 2008. — 184 с.
- 50.Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996.
- 51.Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник / І.В. Бичко, Ю.В.Осичнюк. В.Г. Табачковський та ін./- К.: Либідь, 1991 - 456с.
- 52.Філософія. За ред. О.П.Сидоренко. К.: Знання, 2009. – 891 с.
- 53.Філософія: Навч.посіб./Л.В. Губерський,І.Ф., Надольний В.П.,Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. - 6-те вид.,випрі доп. – К.: Вікар, 2006. – 455 с.
- 54.Філософія науки [Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів] / Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т" / В.М. Пронський, С.М. Комунаров (уклад.). – К., 1997. – 200 с.
- 55.Філософія науки та інноваційного розвитку / за наук. ред. Л. А. Чекаля. Київ: Ніжин, 2011. - 327 с.
- 56.Філософія науки (методи та форми наукового пізнання): навч. посіб. для самот. роботи / А.О. Осипов ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпропетровськ: Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля, 2014. - 195с.
- 57.Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч. - метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. – 76 с.

- 58.Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди / В.І. Шинкарук (голова редкол.). – К., 2002.
- 59.Філософія науки та інноваційного розвитку [навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010. – 340 с
- 60.Ханстантинов В. О. Філософія науки: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. - 188 с.
- 61.Чекаль Л. А. Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей. / Л. А. Чекаль, А. Ю. Верменко, Н. М. Гудіна, А. Г. Кравченко. — К: НАУ, 2003.— 31 с.
- 62.Чмиленко Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» [Текст] / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с.
- 63.Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки [Текст] / В. Шендеровський. — К: Вид-во «Рада», 2003. — 416 с.

Рекомендоване методичне забезпечення.

1. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка и методологія природничого пізнання: Убовийє посібник Харквв: ХНУ ім. В. Н. Каразіна – 2007 – 232 с.
2. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка і методологія природничонаукового пізнання (Комплекс навчально-методичних матеріалів з курсу) Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, - 2004. – 44 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbu.gov.ua](https://www.nbu.gov.ua)
2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>
3. Державний фонд фундаментальних досліджень. ЦКБ: <http://www.dffd.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. ЦКБ: <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. [Electronic resources]. – Access mode: <https://plato.stanford.edu>
- 6 An introduction to the Philosophy of Science, aimed at beginners - Paul Newall.
7. Essays on concepts in the Philosophy of Science at The Galilean Library.
8. History of Twentieth-Century Philosophy of Science by Thomas J. Hickey - with free downloads by chapter for public use.
9. Center for Philosophy of Science, University of Pittsburgh
10. Tilburg Center for Logic and Philosophy of Science (TiLPS)

1. http://lib.mdpu.org.ua/load/filosofiya/stepin_v_s__filosofiya.pdf
2. <http://www.biblioteka.org.ua>
3. <https://www.filosof.com.ua>
4. <https://scholar.google.com.ua>
5. <http://www.alexandria.org.ua>

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З КУРСУ «Філософія науки.»

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій	10	постійно	
2	Відвідування семінарських занять	0	постійно	
3	Відповіді на питання за темами	30	постійно	
	Підсумковий контроль (залік)	60		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.

1. Відвідування лекцій:

10 балів: студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;

8 бали: студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;

6 бали: студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;

4 бали: студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;

2 бал: студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;

0 балів: студент не відвідував лекційні заняття

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота (залік) складається з трьох питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни

«Філософія науки»

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється 20 балами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

20 – 16 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з філософії науки культури, основних положень теоретичних першоджерел, матеріалів та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну філософську проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

15– 12 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з філософії науки, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну філософську проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені

- певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
  - відповідь написана грамотно з використанням філософської фахової лексики.

11– 8 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з філософії науки, основних положень теоретичних першоджерел, матеріалів та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

7– 5 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з філософії науки, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

4– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення з філософії науки, основних положень теоретичних першоджерел, матеріалів та

рекомендованої літератури;

- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Питання до залікової роботи з курсу «Філософія науки»

1. Що таке наука?
2. Наука і її методологія як предмет філософського дослідження.
3. Особливості наукового світогляду і його роль в розвитку науки.
4. Логика і методологія наукового пізнання.
5. Методи наукового пізнання.
6. Індукція та дедукція.
7. Емпіризм, раціоналізм, ірраціоналізм
8. Детермінізм, причинність, ймовірність.
9. Антропний принцип.
10. Системний аналіз.
11. Принцип еволюційного (історичного) розвитку.
12. Позитивістські концепції науки
13. Антипозитивістські концепції науки:
14. Онтологія, гносеологія (епістемологія), метафізика.
15. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання.
16. Події, факти, емпіричні дані.
17. Гіпотези, теорії, закони, принципи, концепції.
18. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження.
19. Місце і роль наукової теорії, класифікація наукових теорій.
20. Основні концепції наукової істини: класична (корреспондентна), когерентна, семантична, прагматична, конвенційна.
21. Монізм і плюралізм в епістемології науки.
22. Герменевтика в науковому пізнанні.
23. Проблема наукової реальності. Наукова картина світу.
24. Еволюція картини світу природничих наук.
25. Критичний раціоналізм К. Поппера.
26. Методологічний анархізм. П. Фейєрабенда.
27. Концепція наукових революцій Т. Куна.
28. Концепція розвитку науки І. Лакатоша.
29. Сінергетика. Порядок з хаосу.
30. Мова науки.
31. Проблема верифікації і фальсифікації.
32. Наука і технологія, їх взаємодія і взаємопроникність. Світоглядна і культурна обумовленість науки.
33. Наука в античній філософії: критерії науковості, шляхи

наукового пізнання,

34. Середньовічне бачення науки і наукового пізнання.
35. Особливості наукового пізнання епохи Відродження.
36. Наука в філософії Нового часу.
37. Перспективи сучасної науки.
38. Наука і культура. Концепція культурної обумовленості наукового пізнання.
39. Аксиологічні проблеми науки.
40. Культура та етика науки.
41. Громадська і соціальна відповідальність вчених за долю людства.
42. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
43. Наука і екологія. Подолання екологічної кризи.
44. Сучасний трансгуманізм.
45. Глобальні проблеми сучасності. Шляхи їх вирішення.